



“Mapiranje rizika korupcije u sigurnosnom sektoru”

RIZIK KORUPCIJE U PRAVOSUĐU

Pojava korupcije posebna je prijetnja za države u tranziciji, odnosno zemlje u kojima demokratski, institucionalni i vrijednosni sistemi nisu dovoljno razvijeni. Razlog je, što u ovakvim sistemima pravni i politički mehanizmi ne pružaju dovoljne garancije za efikasnu kontrolu vlasti čija se zloupotreba ovlaštenja manifestuje u korupciji. Korupcija narušava vladavinu zakona, podriva povjerenje građana u institucije države, a samim tim i reputaciju države, predstavljajući jedan od oblika kriminala koji je najteže suzbiti.

Specifičnosti sektora sigurnosti leže u tome što ovaj sektor predstavlja posebno pogodan "teren" za koruptivne aktivnosti. Prvenstveno, tajna priroda posla ovaj sektor štiti od unutrašnjeg, a naročito vanjskog nadzora, pa su i preventivne i represivne mјere nedovoljno razvijene. Nadalje, postojeći zakoni nisu precizni i konkretni u dovoljnoj mjeri, ostavljajući time veliki prostor za primjenu diskrecionih ovlaštenja.

Ovome treba dodati i činjenicu da sigurnosni sektor u BiH potroši više od jedne milijarde KM budžetskih sredstava. Preciznije, godišnja izdvajanja za 22 policijske i njima srodne agencije u BiH je oko 650 miliona KM, za sistem odbrane oko



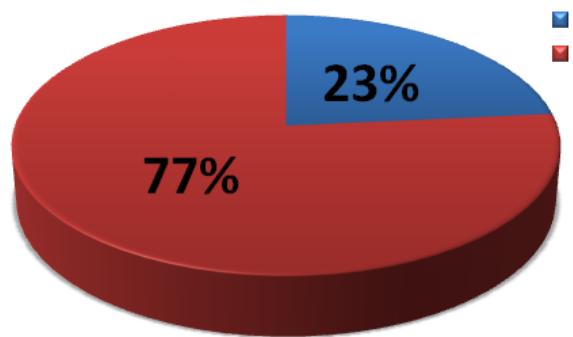
300 miliona, sektor carine/granične policije oko 150 miliona KM, te preko 215 miliona konvertibilnih maraka za pravosudni sektor i oko 36 miliona za obavještajni sektor.

Sektor sigurnosti je specifičan i po tome jer na njemu leži i odgovornost za suzbijanje korupcije, odnosno otkrivanje i procesuiranje koruptivnih djela u društvu. Pravo na korištenje represivnih mјera, odnosno monopol na upotrebu sile i ograničavanje osnovnih ljudskih prava građana prilikom izvršavanja svojih poslova i zadataka, također je značajna osobenost ovog sektora.

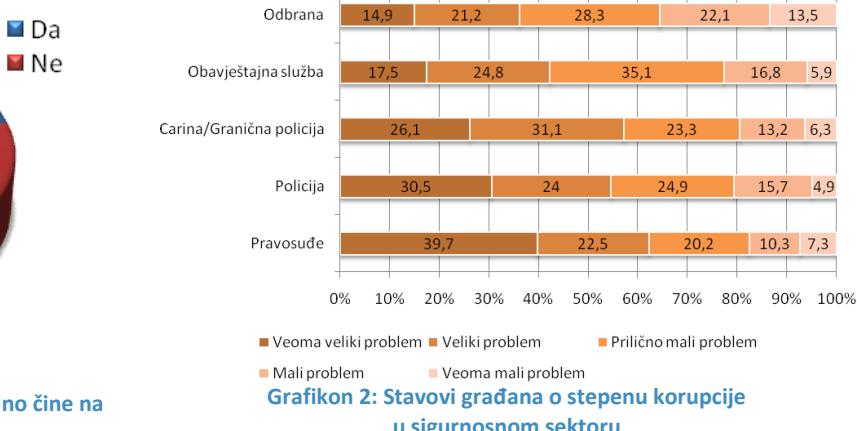
Centar za sigurnosne studije je u periodu od decembra 2014. do marta 2015. godine proveo istraživanje javnog mnjenja o percepciji, stavovima i mišljenju građana o korupciji u sigurnosnom sektoru. Istraživanje je provedeno na uzorku od 1500 ispitanika iz cijele Bosne i Hercegovine. Uzorak odražava zastupljenost ispitanika na osnovu teritorijalnog ustroja BiH i u skladu sa popisom stanovništva iz 1991. godine. Istraživanjem

su obuhvaćene sve relevantne sociodemografske karakteristike za područje cijele BiH. Ispitanici su slučajno odabrani, stratificirani prema regijama i veličini naselja, prema popisu stanovništva iz 1991. godine.

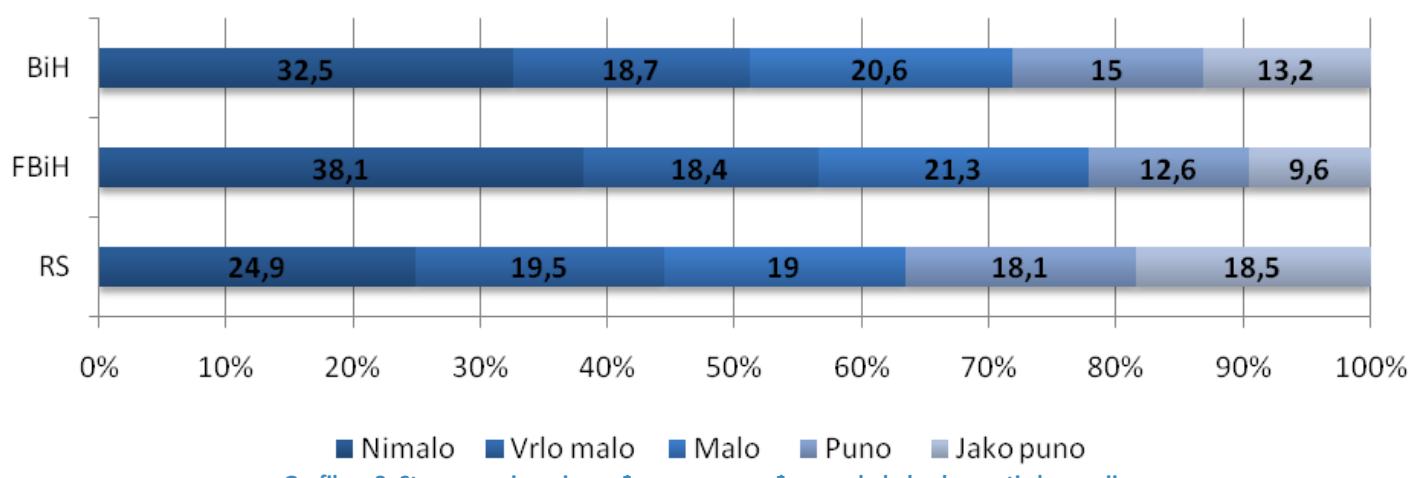
Nadamo se da će stavovi građana dati smjernice institucijama policije u definisanju svojih strategija i pravaca djelovanja za borbu protiv korupcije.



Grafikon 1: Smatrate li da institucije sigurnosti dovoljno čine na pitanjima borbe protiv korupcije?



Grafikon 2: Stavovi građana o stepenu korupcije u sigurnosnom sektoru



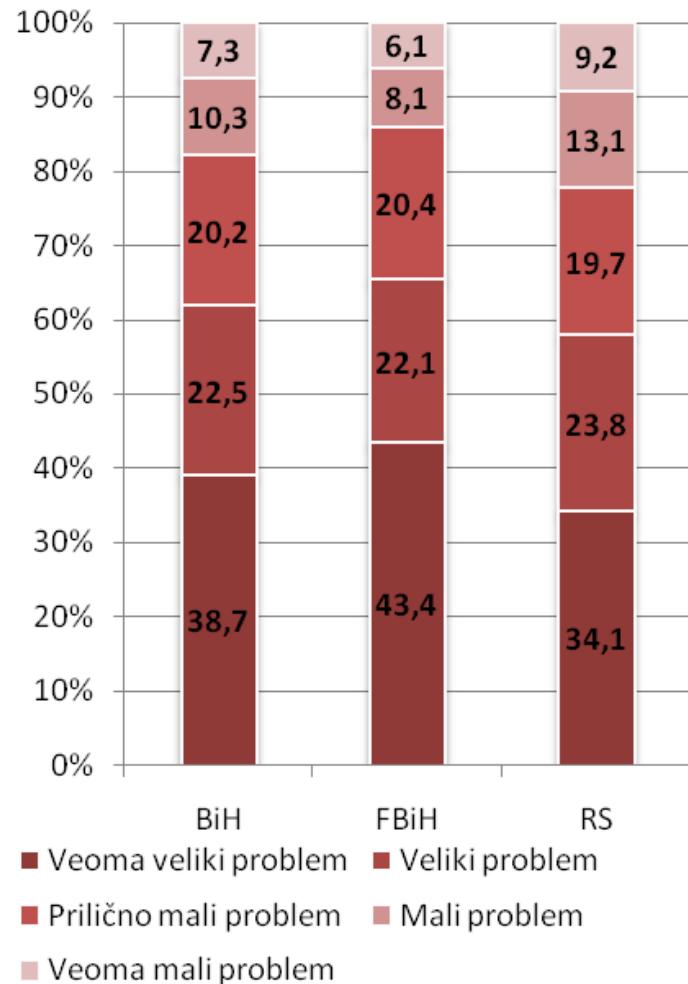
Grafikon 3: Stepen povjerenja građana u pravosuđe u pogledu borbe protiv korupcije

Rezultati istraživanja javnog mnjenja ukazuju na veoma zabrinjavajući podatak po kome 77% ispitanika smatra da institucije sigurnosti ne čine dovoljno po pitanju borbe protiv korupcije (Grafikon 1). Posmatrajući percepцију stepena prisutnosti korupcije u sektoru sigurnosti, građani su mišljenja da je korupcija najmanje zastupljena u sektor odbrane, potom obaveštajnom sektoru i oblasti carine/granične policije, a najprisutnija u oblasti policije i pravosuđa (Grafikon 2).

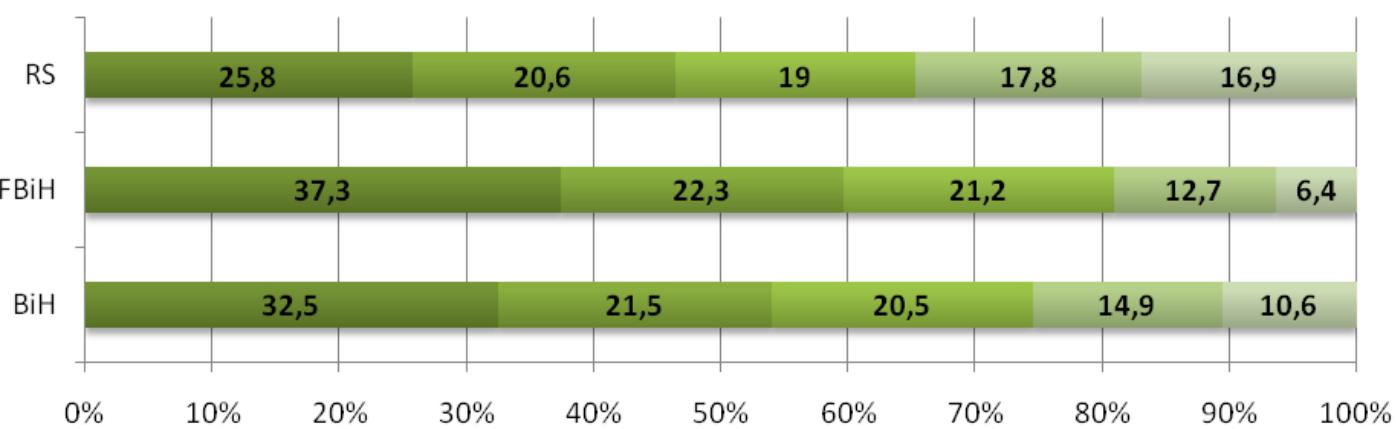
Na pitanje o stepenu povjerenja u pravosuđe u pogledu borbe protiv korupcije, ispitanici su bili prilično skeptični o istinskom opredjeljenju pravosudnih struktura da se bore protiv korupcije. Rezultati pokazuju da su ispitanici iz entiteta Republika Srpska iskazali veće povjerenje u institucije pravosuđa i njihovo opredjeljenje za borbu protiv korupcije u odnosu na ispitanike iz Federacije BiH (Grafikon 3). Slična percepција ispitanika primjetna je i u odgovoru o stepenu korupcije u pravosuđu. Tako, preko 60% ispitanika smatra da korupcija u pravosuđu predstavlja veliki i veoma veliki problem, pri čemu su ispitanici iz entiteta Federacija BiH bili brojniji u ovakvom opredjeljenju od ispitanika iz entiteta Republika Srpska (Grafikon 4).

U stavovima koji se odnose na efikasnost pravosuđa u borbi protiv korupcije, možemo zaključiti da su ispitanici pretežno nezadovoljni onim što čine predstavnici pravosuđa na suzbijanju korupcije. Ispitanici iz entiteta Republika Srpska imali su nešto pozitivniji stav prema efikasnosti institucija pravosuđa u odnosu na ispitanike iz entiteta Federacija BiH (Grafikon 5).

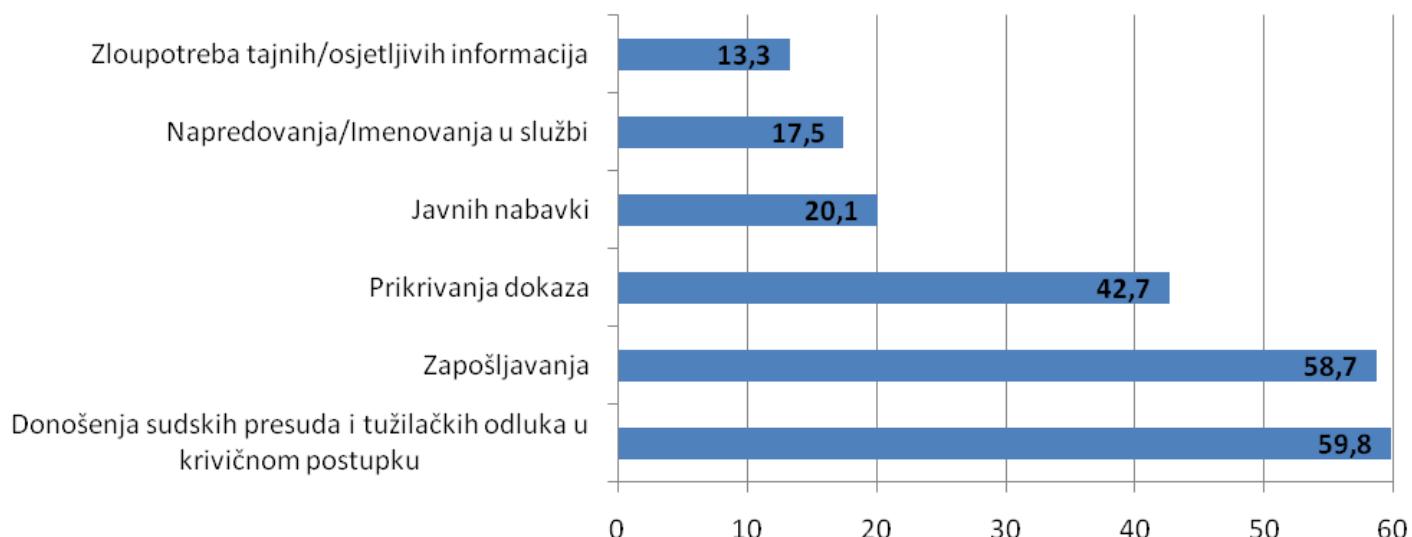
U cilju identifikacije mogućih mesta za pojavu korupcije unutar pravosuđa, rezultati istraživanja ukazuju da ispitanici smatraju da se korupcija najviše dešava prilikom donošenja presuda i tužilačkih odluka, zapošljavanja, prikrivanja dokaza, te prilikom napredovanja i imenovanja u službi i zloupotrebi tajnih/osjetljivih informacija (Grafikon 6).



Grafikon 4: Stavovi građana o stepenu korupcije u pravosuđu



Grafikon 5: Stavovi građana o efikasnosti pravosuđa u pogledu borbe protiv korupcije

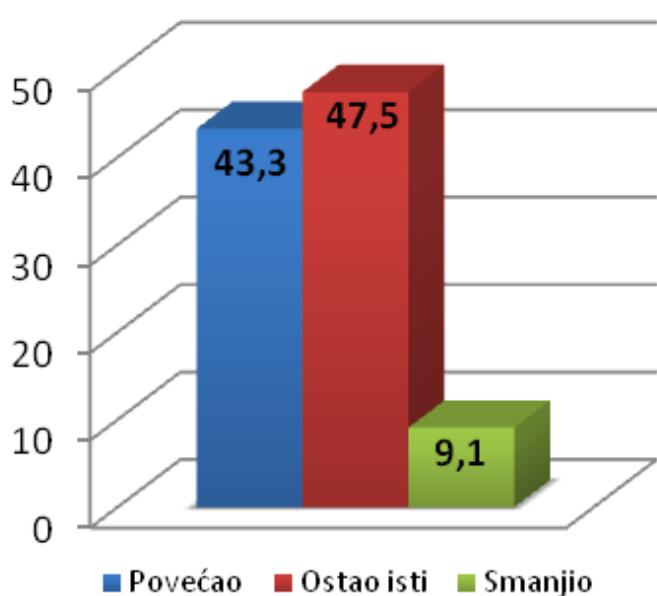


Grafikon 6: U okviru pravosuđa, po Vašem mišljenju, korupcija se dešava prilikom ...

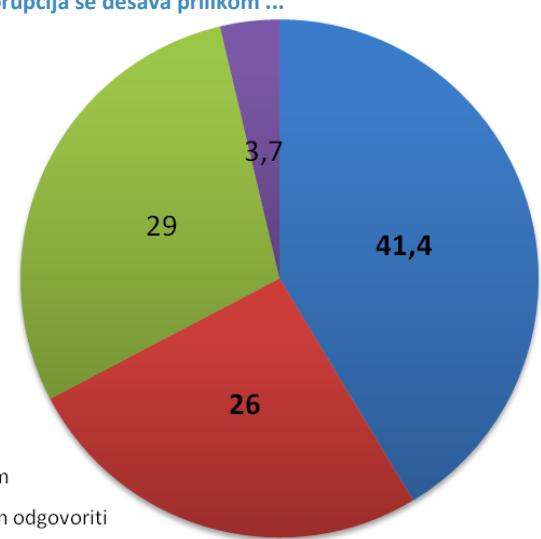
Opća percepcija ispitanika o tome da li se stepen korupcije promijenio u odnosu na period od prije četiri godine, odnosno za vrijeme izbornog mandata prethodne vlasti, također izaziva zabrinutost. Da se stepen korupcije povećao smatra 43.3% ispitanika, nasuprot 9.1% ispitanika koji su smatrali da se stepen korupcije smanjio, dok se 47.5% ispitanika opredijelilo za odgovor da je stepen korupcije u sektoru pravosuđa ostao isti tokom navedenog perioda (Grafikon 7).

U cilju dolaska do mišljenja ispitanika o mogućnostima promjene postojećeg stanja u oblasti borbe protiv korupcije, pitali smo ih da li bi se stanje unaprijedilo ako bi se davanje mita dekriminiziralo u krivičnom postupku, a samo primanje mita ostalo predmetom krivične odgovornosti, odnosno bilo sankcionisano. Za ovaj prijedlog pozitivno se izjasnilo 41.4% ispitanih, dok je 26% ispitanika smatralo da predložena promjena ne bi unaprijedila postojeće stanje (Grafikon 8).

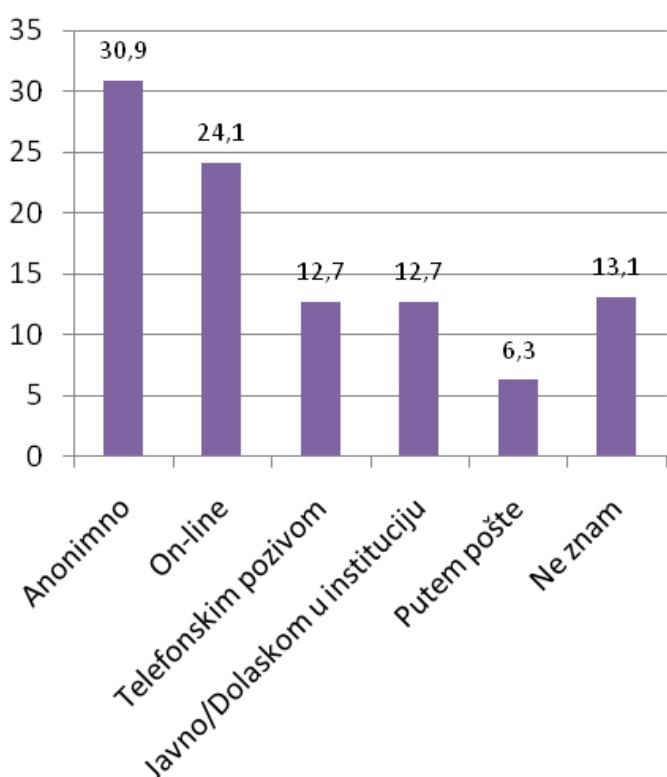
Analizirajući stavove ispitanika o načinu na koji bi prijavili korupciju, podaci pokazuju da ispitanici preferiraju anonimni način prijave, potom on-line način, te nakon toga prijavu putem telefona ili ličnim dolaskom u instituciju, dok bi jedan broj to najradije učinuo putem pošte (Grafikon 9).



Grafikon 7: U poređenju sa periodom od prije četiri godine, da li mislite da se opći stepen korupcije u pravosuđu povećao, ostao isti ili se smanjio?



Grafikon 8: Smatrate li da bi se borba protiv korupcije unaprijedila ako bi samo primanje mita bilo krivično djelo, dok davanje mita ne bi bilo sankcionisano?



Grafikon 9: Na koji način biste prijavili korupciju?



Predstavnički dom Parlamentarne skupštine BiH na 69. sjednici, održanoj 30. decembra 2009. godine, i na 40. sjednici Doma naroda, održanoj istog dana usvojio je Zakon o Agenciji za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije („Službeni glasnik BiH“ broj 103/09).

Zakon je donesen s ciljem prevencije utjecaja korupcije na razvoj demokratije i poštivanja osnovnih ljudskih prava i sloboda, kao i utjecaja na podrivanje ekonomskog i privrednog razvoja Bosne i Hercegovine, te svih ostalih oblika utjecaja na društvene vrijednosti, kao i za koordinaciju borbe protiv korupcije.

Prema Zakonu, Agencija je nezavisna i samostalna upravna organizacija, koja za svoj rad odgovara Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine. U skladu sa članom 6. stav 3. Zakona o Agenciji za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije, Vijeće ministara Bosne i Hercegovine je na 116. sjednici, održanoj 09. marta 2010. godine, donijelo Odluku (broj 43/10) kojom je utvrđeno da je sjedište Agencije za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije u Istočnom Sarajevu.

O projektu

Projekat "Mapiranje rizika korupcije u sigurnosnom sektoru" je počeo početkom decembra 2013. godine i traje do augusta 2015. godine.

Glavni cilj projekta je prikupiti, analizirati i dostaviti Agenciji za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije, sveobuhvatne i kvalitativne podatke koje će ona koristiti za dalji razvoj strateškog okvira, zatim promicati jedinstvene standarde na smanjenju nivoa korupcije i jačanju povjerenja u institucije vlasti na svim nivoima. Specifični ciljevi projekta su doprinos procesu obuke unutar Agencije za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije i institucija sigurnosti; analiza percepcije javnosti u cilju identifikovanja područja u kojima je najviše prisutna korupcija; analiza postojećih zakona i podzakonskih akata sa aspekta izgradnje integriteta; te utvrđivanje rizika i izvora korupcije u sigurnosnim strukturama javne uprave.

Aktivnostima projekta predviđeno je da se podrži implementacija 5 specifičnih mjera Aktionog plana za provedbu Strategije za borbu protiv korupcije koje do sada nisu realizovane.



Projekat finansira
Europska unija



Kompletno istraživanje objavljeno je na web-stranici Centra za sigurnosne studije (www.css.ba)



Centar za sigurnosne studije - BIH

Centre for Security Studies - BH

Branilaca Sarajeva 13/I
71 000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina

Tel.: +387 33 262 455/456 info@css.ba
Fax.: +387 33 223 250 www.css.ba

Centar za sigurnosne studije (CSS) osnovan je 2001. godine sa sjedištem u Sarajevu. CSS je nezavisni istraživački, obrazovni i trening centar posvećen poticanju dijaloga o sigurnosnim pitanjima, kao i promociji i očuvanju demokratskih struktura i procesa u vanjskoj i sigurnosnoj politici u Bosni i Hercegovini, te u regiji Jugoistočne Evrope.